

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2003/86

Karar Sayısı : 2004/6

Karar Günü : 28.1.2004

Resmi Gazete tarih/sayı: 06.11.2004/25635

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Ali TOPUZ, Haluk KOÇ ve 115 Milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 6. maddesiyle 2.2.1981 günlü, 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a eklenen Geçici 4. Maddenin, 7. maddesiyle 27.6.1984 günlü ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'a eklenen Geçici 9. Maddenin, 10. maddesinin (a) fıkrasıyla 28.3.2002 günlü ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 9. maddesi sonuna eklenen fıkranın üçüncü tümcesinin, 10. maddesinin (c) fıkrasıyla değiştirilen, 4749 sayılı Yasanın 17. maddesinin (B) fıkrasının birinci paragrafının “5.5.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ile 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayımlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun” bölümünün, 10. maddesinin (c) fıkrasıyla 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesine eklenen (C) fıkrasının ve Geçici 3. Maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2., 11., 90., 104. ve 127. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un iptali istenilen kuralları içeren maddeleri şunlardır:

1- “MADDE 6.- 2.2.1981 tarihli ve 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4.- 2003 yılının sonuna kadar, 1 inci maddede yer alan “%6” pay oranı “%5” olarak uygulanır.”

2- “MADDE 7. - 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 9.- 2003 yılının sonuna kadar, 18 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan ve halen “%4,1” olarak uygulanan “%3” pay oranı “%3,5” olarak uygulanır.”

3- “MADDE 10. - 28.3.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun;

a) 9 uncu maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili görüşmelerde bulunmaya ve andlaşmalar imzalamaya, Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yetkileri saklı kalmak kaydıyla, Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenecek kişi ve kuruluşlar yetkilidir. Yabancı ülkelere bu amaçla verilecek hibe ve yardım karşılıkları Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Söz konusu andlaşmalar Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe girer. Andlaşmada belirtilen nakdi hibe ve yardımlar bütçeye gider kaydedilerek T.C. Merkez Bankasında ilgili ülke adına döviz cinsinden açılacak hesaba aktarılabilir. Ödemeler, andlaşma hükümleri çerçevesinde ve Maliye Bakanlığınca belirlenecek esaslar dahilinde ilgili hesaptan yaptırılır.

b) ...

c) 17 nci maddesinin (B) fıkrasının birinci paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki (C) fıkrası eklenmiştir.

5.5.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ile 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayımlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun ile ilgili yılı bütçe kanunlarının bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

C) Bu Kanun gereği imzalanan andlaşmalar 23.5.1928 tarihli ve 1322 sayılı Kanun hükümlerinden muaf olup Resmi Gazetede yayımlanmaz.”

4- “GEÇİCİ MADDE 3.-

...

2003 yılı sonuna kadar, 29.7.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun geçici 19 uncu maddesinde yer alan “%5” pay oranı “%4,5” olarak uygulanır.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava konusu kuralların Anayasa'nın 2., 11., 90., 104. ve 127. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İctüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN ve Fazıl SAĞLAM'ın katılımlarıyla 15.10.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik

bulunmadığından işin esasının incelenmesine; yürürlüğün durdurulması isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına, oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- 4969 sayılı Kanun'un 6. ve 7. Maddelerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, yasalarda gösterilen gelir kaynaklarına dayanarak yapılan planlama ve uygulamaların azaltılmasının aksamalara neden olacağı, bu nedenle kuralların Anayasa'nın 2., 11. ve 127. maddesinin son fıkrası ile Avrupa Yerel Yönetimler Özerlik Şartı'na aykırılık oluşturduğu ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

4969 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a Geçici 4. madde eklenerek, 2380 sayılı Yasa'nın "Payların Hesaplanması ve Dağıtımı" başlığını taşıyan 1. maddesinde yer alan, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden belediyelere verilen % 6 pay oranının, 2003 yılının sonuna kadar, % 5 olarak uygulanması öngörülmüştür.

Geçici 4. maddenin incelenmesinden, belediyelere 22.7.2003 - 31.12.2003 tarihleri arasında her ay yüzde bir oranından hesaplanmak üzere genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden yüzde beş daha az kaynak aktarılacağı anlaşılmaktadır. Bu miktar belediyelerin yaklaşık olarak genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden aldıkları bir aylık paylarına karşılıktır. Oran indiriminden kaynaklanan gelir kaybının giderilmesi amacıyla, gelirleri yalnızca belediyeler ile büyük şehir belediyelerince paylaşılacak üzere, 4837 sayılı Yasa'yla ek emlak vergisi konulmuş, 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ve 4811 sayılı Vergi Barışı Kanunu ile yerel yönetimlerin vergi ve prim borçlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Böylece, iptali istenen yasal düzenleme ile yasakoyucu, belediye gelirlerinde çok az kayba neden olacak bir kural getirirken, bu uygulamayı beş ay gibi kısa bir süre ile sınırlandırmış, ayrıca oluşacak gelir kaybını giderecek önlemleri de almıştır.

Öte yandan, 4749 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle 3030 sayılı Kanun'a eklenen geçici 9. maddeye göre, 3030 sayılı Kanun'un 18. maddesinin (b) bendi uyarınca büyük şehir belediyelerinin bulunduğu il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden gelir saymanlarınca hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar büyük şehir belediyeleri hesaplarına yatırılacak olan ve halen %4,1 olarak uygulanan %3 pay oranı, 31.12.2003 tarihine kadar, %3,5 olarak uygulanacaktır.

3030 sayılı Kanun'un 18. maddesinin son fıkrasına göre, Bakanlar Kurulu (b) fıkrasındaki %3'lük pay oranını %6 oranına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye yetkilidir. 29 Ocak 2002'de 2002/3548 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile %4,1 olarak uygulanan %3 pay oranının iptali istenen hüküm ile 22.7.2003-31.12.2003 tarihleri arasında kapsayan yaklaşık beş ay boyunca %3,5 olarak uygulanması öngörülmüştür. Böylece, beş ay boyunca büyük şehir belediyelerinin söz konusu gelirlerinde toplam %3 oranında azalma sonucu doğmuştur.

Anayasa'nın 127. maddesinin son fıkrasında, “*Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.*” denilmektedir.

Yasalarla belirlenmiş oranların gereksinim duyulduğunda azaltılması veya artırılması olanaklıdır. Ancak, hangi oranın en uygun olduğunun saptanabilmesinin olanaksızlığı ve zaman içinde değişen durumların farklı oranları gerektirebilmesi nedeniyle bu süre ve oranların belirlenmesi ölçsüz ve adil olmamaları koşuluyla yasakoyucunun takdiri içindedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, her eylem ve işlemi hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumları benimsemeyen, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, yasaların üstünde Anayasa'nın ve yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. Yasaların kamu yararına dayanması gereği kuşkusuz hukuk devletinin temel değerlerinden birini oluşturmaktadır. Hukuk devletinde hukuk güvenliğinin sağlanabilmesi için yasakoyucunun öngörülebilir düzenlemeler getirmesi de asıldır.

Yasakoyucunun, makro ekonomik dengeleri sağlamak amacıyla 4969 sayılı Yasa'nın 6. maddesiyle 2380, 7. maddesiyle de 3030 sayılı Yasa'da değişiklik yaparak genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden belediyelere verilen %6 pay oranını beş ay için %5'e, 3030 sayılı Kanun'un 18. maddesinin (b) bendi uyarınca büyük şehir belediyelerinin bulunduğu il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden büyük şehir belediyeleri hesaplarına yatırılacak olan %4,1 pay oranını da 5 ay için %3'e indirmesi, yasayla yapılan öngörülebilir bir düzenleme olması ve kısa bir süreyi kapsamaması nedeniyle, Anayasa'nın 2. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Konunun Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

B- 4969 sayılı Kanun'un 10. Maddesinin İncelenmesi

1- 4969 sayılı Kanun'un 10. Maddesinin (a) fıkrasıyla 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 9. Maddesinin Sonuna Eklenen Fıkranın Üçüncü Tümcenin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, söz konusu düzenleme ile savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili olarak yapılan andlaşmaların onaylanmasının bir yasayla uygun bulunmasını engellediğinden söz edilerek, bu tür yasal düzenlemenin Anayasa'nın 90. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında belirtilen istisnalarla uyumlu olmadığı, anılan düzenlemenin Anayasa'nın 90. maddesine aykırı olduğu belirtilmektedir. Yapılan başvuruda ayrıca milletlerarası andlaşmaları onaylamak ve yayımlamak yetkisinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğu, oysa iptali istenen tümcenin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onaylamayı uygun bulma yasasına ihtiyaç duymayan bir düzenleme getirmesi nedeniyle, Cumhurbaşkanı'nın onay yetkisini kullanamaz hale getirdiği, bu durumun ise Anayasa'nın 104. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Anayasa'nın herhangi bir hükmüne aykırı yapılan yasal düzenlemenin ise dolayısıyla Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine de aykırı olduğu açıklanmıştır.

4949 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (c) fıkrasıyla, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinin sonuna eklenen fıkra ile,

Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili görüşmelerde bulunmaya ve andlaşmalar imzalamaya, Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yetkileri saklı kalmak kaydıyla, Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenecek kişi ve kuruluşlar yetkili kılınmıştır. İptali istenen hüküm, yeni getirilen fıkranın üçüncü tümcesi olup, savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili andlaşmaların Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe girmesine olanak vermektedir.

Anayasa'nın 90. maddesinin üçüncü fıkrasında, bir kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluluğu olmadığı açıklanmaktadır. 31 Mayıs 1963 günlü 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun'un 5. maddesiyle diğerlerinin yanı sıra, Türkiye Cumhuriyetine hibe, kredi veya sair suretlerle yardım sağlayan iki veya çok taraflı andlaşmaları onaylamaya veya bunlara katılmaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Ancak bu maddede, hibe alınmasından söz edilmekte; hibe verilmesinden bahsedilmemektedir. Bu nedenle, hibe verilmesine yönelik bir andlaşmanın bir kanunla uygun bulunmaksızın Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe konulabilmesi olanaksızdır.

4969 sayılı Yasayla 4749 sayılı Yasanın 9. maddesine eklenen yeni düzenleme ile Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili görüşmelerde bulunmaya ve andlaşmalar imzalamaya, Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yetkileri saklı kalmak kaydıyla, Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenecek kişi ve kuruluşlar yetkili kılınmıştır. Böylece, Anayasa'nın 90. maddesinin üçüncü fıkrasının aradığı yetkinin yasal dayanağı, söz konusu 9. maddenin son fıkrasının ilk tümcesidir. Bu nedenle, savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili andlaşmalar için Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin uygun bulma kanunu çıkarması zorunluluğu bulunmadığından, söz konusu andlaşmaların Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe gireceğini öngören 4749 sayılı Yasanın 9. maddesinin son fıkrasının üçüncü tümcesi Anayasa'nın 90. maddesine aykırı değildir.

Öte yandan, 244 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasında, "Milletlerarası andlaşmaların onaylanması, ... Türkiye Cumhuriyetini bağlayan bir Milletlerarası Andlaşmanın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andlaşmaların uygulama alanının değiştiğini tesbit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur." denilmektedir. Burada sözü edilen Bakanlar Kurulu kararnamesi, idare hukukundaki yerleşik anlamıyla Başbakan ve Bakanlar tarafından imzalandıktan sonra Cumhurbaşkanı'nın imzası ile tamamlanan bir idari işlemdir. Cumhurbaşkanı'nın imzası olmadan bir Bakanlar Kurulu Kararı hukuksal olarak tamamlanmış sayılmaz. Cumhurbaşkanı ise, hukuka aykırı gördüğü kararnameleri imzalamayabilir. Cumhurbaşkanı'nın, Bakanlar Kurulu kararnamesini imzalaması, Anayasa'nın 104. maddesi anlamında onaylamasıdır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 90. ve 104. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Dava dilekçesinde Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine de aykırılık olduğu ileri sürülmekte ise de kuralın bu maddelerle ilgisi görülmemiştir.

2- 4969 sayılı Kanun'un 10. Maddesinin (c) fıkrasıyla 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 17. maddesinin (B) fıkrasının birinci paragrafında Yer Alan “5.5.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ile 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayımlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun” bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 1173 ve 244 sayılı Yasaların Anayasa'nın 90. ve 104. maddelerinde açıklanan ilkeleri hayata geçirdikleri, bu Yasaların 4749 sayılı Kanuna aykırı hükümlerinin uygulanmaması halinde, yapılacak andlaşmaların dolaylı olarak Anayasa'nın 90. ve 104. maddelerine aykırı olacağından söz edilerek, Anayasa'ya aykırı olarak yapılacak andlaşmaların, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi ile Anayasa'nın 11. maddesindeki Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesinin etkisizleştirmesine neden olacağı ileri sürülmektedir.

4969 sayılı Yasa'nın 10. maddesinin (c) fıkrası ve 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin değişik (B) fıkrasıyla 4749 sayılı Yasa hükümlerine aykırı düzenlemeler getiren 1173 ve 244 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanmayacağı esası getirilmiştir.

4749 sayılı Yasa incelendiğinde, kamu finansmanı ve borç yönetimi konusunda yapılacak andlaşmaların koordinasyonunun sağlanmasında Maliye Bakanı ve Hazine Müsteşarlığına görev ve yetkiler verildiği görülmektedir. Örneğin, 4749 sayılı Yasa'nın 7. maddesine göre Devletin dış borcuna ilişkin andlaşmaların temas ve müzakerelerinin yapılması, 8. maddesinde Hazine garantilerinin sağlanması ve 10. maddesinde borç verilmesi ile ilgili andlaşmalarda Hazine Müsteşarlığı görevlendirilmiştir. Anılan Yasa'nın 12. maddesinin üçüncü paragrafında, Hazinenin Devlet dış borcu kapsamında ortaya çıkan yükümlülüklerinin uluslararası sermaye piyasalarında mevcut çeşitli finansal araçlar vasıtasıyla yönetimi amacıyla, takas dahil her türlü türev ürüne ilişkin andlaşmaların temas ve müzakerelerinin yürütülmesi ve sonuçlandırılması görevi de Hazine Müsteşarlığı'na verilmiştir.

4749 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin ikinci fıkrasında, ekonomik ve mali işbirliği kapsamındaki hibe andlaşmalarına ilişkin hazırlık, temas ve müzakerelerin Hazine Müsteşarlığı tarafından yürütülmesi ve Dışişleri Bakanlığı ile değerlendirilerek sonuçlandırılması, bunun dışında kalan hibe andlaşmalarına ilişkin görüşmelerin ise Devletin mali olanakları ile uyum sağlamak amacıyla Müsteşarlığın görüşünün alınması koşuluyla ilgili kuruluşlar tarafından yürütülmesi öngörülmüştür. Söz konusu Yasa'nın 9. maddesinin üçüncü fıkrası ile de, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili görüşmelerde bulunmaya ve andlaşmalar imzalamaya, Cumhurbaşkanı ve Başbakanın yetkileri saklı kalmak kaydıyla, Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenecek kişi ve kuruluşlar yetkili kılınmıştır.

Yukarıda sözü edilen kamu finansmanı ve borç yönetimi hakkındaki andlaşmaların yürütülmesinde Dışişleri Bakanlığı yerine, başka kurumlara görev verilmesi, Dışişleri Bakanlığını merkez koordinasyon birimi olarak kabul eden 1173 ve 244 sayılı Yasalara istisna getiren bir düzenlemedir.

Anayasa'da milletlerarası andlaşmaların hangi makam tarafından yürütüleceğine ilişkin bir kural bulunmadığından bu konudaki düzenlemelerin işin gereğine uygun olarak yasakoyucu tarafından takdir edileceği açıktır.

Bu nedenle dava konusu bölüm Anayasa'nın 90. ve 104. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Anayasa'nın 2. ve 11. maddeleri yönünden de Anayasa'ya aykırılık savı ileri sürülmekte ise de, kuralın bu maddelerle ilgisi görülmemiştir.

3- 4969 sayılı Kanun'un 10. Maddesinin (c) fıkrasıyla 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 17. maddesine eklenen (C) fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 4749 sayılı Kanun'un 17. maddesine eklenen (C) fıkrasıyla bu yasa kapsamında hazırlanan kamu finansmanı ve borç yönetimi konusundaki bütün andlaşmaların Resmi Gazete'de yayımlanmadan yürürlüğe girmesinin öngörülmesinin Anayasa'nın 90. maddesiyle 104. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendine aykırılık oluşturduğu ileri sürülmüştür.

4969 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (c) fıkrasıyla, 4749 sayılı Kanun'un 17. maddesine eklenen (C) fıkrası ile, 4749 sayılı Yasa çerçevesinde imzalanan andlaşmaların, 23.5.1928 tarihli ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanun uygulamasının dışında olacağı ve bu nedenle Resmi Gazete'de yayımlanmayacağı hükmü getirilmiştir.

Anayasa'nın 90. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz. Bu hükme koşut düzenleme getiren 244 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin 3 nolu bendinde, *“Milletlerarası bir andlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan teknik veya idari nitelikteki uygulama andlaşmalarından ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılıp ... Millet meclisi[nin] bilgisine sunulanların dışında kalan teknik veya idarî andlaşmalardan iktisadî veya ticarî nitelikte olmıyan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmiyen ve Türk kanunlarına değişiklik getirmiyenlerin yayınlanması zorunlu değildir. Bu fıkra gereğince yayınlanması zorunlu olmıyan andlaşmalar hakkında ... çıkarılan kararnamelerin yayınlanması da zorunlu değildir.”* denilmektedir.

Bu düzenlemelere göre, Anayasa'nın 90. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca TBMM'nce uygun bulunması zorunluluğu olmayan andlaşmalardan, ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendirenlerin yayımlanmadan yürürlüğe konulmaları olanaksızdır.

4749 sayılı Kanun'un tahvil ihracı ile ilgili andlaşmalar dışında Türkiye Cumhuriyetinin borçlu sıfatıyla taraf olduğu (Madde 7/2), hazine garantilerine ilişkin (Madde 8/2), Avrupa Birliğinden sağlanacak hibeler hariç olmak üzere ayni ve nakdi hibe alınması (Madde 9/1), yabancı ülkelere, yabancı ülkelerin kuruluşlarına, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına nakdi hibe vermeye yönelik (Madde 9/2), yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili (Madde 9/3), yabancı ülkeler, yabancı ülkelerin kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına borç vermeye yönelik (Madde 10/1), Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu tarafından onaylanan yıllık programında yer almayan ülkelerde ve OECD uzlaşması hükümlerine uygun olmayan, ancak ülkemizin çıkarları açısından özel önem arz eden projelerin kredilendirilmesi (Madde 10/3), Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin yabancı

lkelere ve bu ülkelerdeki kuruluşlara verdiği kredilerin üç yıl veya daha uzun vadeli olarak yeniden yapılandırılmasıyla ilgili (Madde 10/3) ve Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı projesi tahtındaki akdedilecek uygulama andlaşmalarını (Geçici Madde 6) kapsadığı, yabancı ülke ve kuruluşlarla yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili andlaşmalarda olduğu gibi, kimi ayrıık durumlar dışında, bu andlaşmaların genel anlamda ekonomik ve ticari özelliği olan kamu finansmanı ve borç yönetimiyle ilgili bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda, dava konusu kuralla 4749 sayılı Yasa kapsamına giren andlaşmalar arasında ağırlıklı olarak 90. maddenin üçüncü fıkrası uyarınca Resmi Gazete'de yayımlanması gerekenlerin de bulunduğu gözetilmeksizin, söz konusu Yasa'ya göre imzalanan andlaşmaların tümünün Resmi Gazete'de yayımlanmayacağını öngören dava konusu kural Anayasa'nın 90. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

İptali istenilen kuralın Anayasa'nın 104. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

C- 4969 sayılı Kanun'un Geçici 3. Maddesinin İkinici Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, yasalarda gösterilen yeni oranlardaki gelir kaynaklarına dayanarak yapılan planlama ve uygulamaların yerel hizmetlerde aksamalara neden olacağı, bunun da Anayasa'nın; 127. maddesinin altıncı fıkrasında yer alan yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanması ilkesine, 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti kavramının temel unsurlarından hukuk güvenliği ve istikrarı ilkelerine, 11. maddesine Avrupa Yerel Yönetimler zerklik Şartının 9. maddesine aykırılığı ileri sürülerek Geçici 3. maddenin iptali istenmiştir.

8.1.2002 gün ve 4736 sayılı Yasanın 4. maddesi ile 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanununa eklenen Geçici 19. maddede, *“8 inci maddenin birinci fıkrası ile 18 inci madde hükümlerine göre, büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde uygulanan artırımlı vergi oranı, Adapazarı Büyük şehir Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde 2002 ila 2005 yıllarında uygulanmaz. 27.06.1984 tarihli ve 3030 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin (b) fıkrasına göre Adapazarı Büyük şehir Belediyesine ayrılacak payın oranı, 2002 ila 2005 yıllarında %5 olarak uygulanır”* denilmiş, ancak iptali istenen 4969 sayılı Yasa'nın Geçici 3. maddesi ile 1319 sayılı Yasanın geçici 19 uncu maddesinde yer alan *“%5”*lik pay oranının 31.12.2003 tarihine kadar *“%4,5”* olarak uygulanması ngrlmştir.

Dava konusu kural kararın (A) bölümünde açıklanan gerekçelerle Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

V- İPTAL KARARININ YüRüRLüğE GİRECEğİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, *“Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez”* denilmekte, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanarak, beşinci fıkrasında, Anayasa Mahkemesi'nin iptal halinde meydana gelecek hukuksal boşluğu, kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici mahiyette görmesi halinde yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmektedir.

4969 sayılı Yasanın 10. maddesinin (c) fıkrasıyla 4749 sayılı Yasanın 17. maddesine eklenen (C) fıkrasının iptalinin doğuracağı hukuksal boşluk, kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak üç ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı “Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un:

A- 10. maddesinin;

1- a- (a) fıkrasıyla 28.3.2002 günlü, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinin sonuna eklenen fıkranın üçüncü tümcesine,

b- (c) fıkrasıyla değiştirilen 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin (B) fıkrasının birinci paragrafının “5.5.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ile 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayımlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun...” bölümüne,

yönelik iptal istemleri 28.1.2004 günlü, E. 2003/86, K. 2004/6 sayılı kararla reddedildiğinden, **BU KURALLARA İLİŞKİN YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,**

2- (c) fıkrasıyla 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesine eklenen (C) fıkrasına ilişkin **YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN, KOŞULLARI OLUŞMADIĞINDAN REDDİNE,**

B- 6. maddesiyle 2.2.1981 günlü, 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. maddenin,

C- 7. maddesiyle 27.6.1984 günlü, 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'a eklenen geçici 9. maddenin,

D- Geçici 3. maddesinin ikinci fıkrasının,

yürürlük tarihi 31.12.2003 gününde sona erdiğinden, **BU KURALLARA İLİŞKİN YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMLERİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,**

28.1.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

31.7.2003 günlü, 4969 sayılı “Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un:

A- 6. maddesiyle 2.2.1981 günlü, 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a eklenen Geçici 4. Maddenin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE**,

B- 7. maddesiyle 27.6.1984 günlü, 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'a eklenen Geçici 9. Maddenin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE**,

C- 10. maddesinin;

1- (a) fıkrasıyla 28.3.2002 günlü, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinin sonuna eklenen fıkranın üçüncü tümcesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE**,

2- (c) fıkrasıyla değiştirilen 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin (B) fıkrasının birinci paragrafının "5.5.1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun ile 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayımlanması ile Bazı Andlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun..." bölümünün, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE**,

3- (c) fıkrasıyla 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesine eklenen (C) fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve **İPTALİNE**,

D- Geçici 3. maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin **REDDİNE**,

E- İptal edilen hükmünün doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince **İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMİ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ÜÇ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE**,

28.1.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU

Esas Sayısı : 2003/86
Karar Sayısı : 2004/6

Üye

Aysel PEKİNER

Üye

Ertuğrul ERSOY

Üye

Tülay TUĞCU

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Fazıl SAĞLAM